

katera v psu živi, ter se od njega v goved in ovce preseli.

Mož je storil več poskušanj. Vzel je godnih udov ove gliste, ter jih dal ovcam in govedi žreti. Črez 14 dni se prikaže pri njih vrtuljka. Kri jim sili v glavo, možgani in njih mreže se unemejo. Živali, ki so mnogo glist dobile, so kmalu poginile. Preživele so k večjemu 10 dni. Onim pa, ki so jih manj dobile, se možgani niso tako hudo uneli. V teku enega ali treh tednov so celo ozdravele. Ali le navidezno. Kajti v tem času se je glista v njih razvila, in zdaj nastopijo znamenja vrtuljke, ki ubogo žival ugonobi.

Kako nastane ta bolezen? Küchenmeister razlaga to stvar tako-le: Psi, posebno pa mesarski in ovčarski, imajo v sebi mnogo ove gliste. Vsaki glisti pa, kadar je dorasla, nekateri udje, tako zvani godni udje, odpadajo. Tako tudi pesji glisti. Ti udje pa imajo v sebi tudi jajca za novo zalego.

Ako pridejo gliste s pesjim blatom na travnik med živinsko krmo, ohranijo se jajca po več tednov. Tako pridejo lahko govedi v želodec. Tukaj se glista zaplodi, in ta plod se zarivlje v druge dele govednega života. Ako se zarije kam drugam, kakor v možgani, ali hrbtišče, ne škoduje nič. V možganih pa pouzroči unetje.

Ker se goved mesarju proda, pridejo ovi glistni plodovi zopet lahko psu v gobec, ki ima pri klanju toliko opraviti. In tako se glista plodi naprej. Potrebno je torej, da se možgani, v katerih se zapazi glistna zalega, vničijo. Nikakor naj se psom ne mečejo. Na to morajo paziti mesarski nadzorniki.

Kako se zvrati bolena žival? Zdravila ni. Glista se mora v mesu živalnem zatreti, torej goved zaklati. Zgubljena je žival itak, ako pa se zakolje, se da večidel vse od nje porabiti. Vse drugo mazačenje ne pomaga nič; k večjemu, da lastniku nepotrebnih stroškov pripravi.

Kako dobro je, močno živinsko krmo kupovati.

Polja in travniki se pri nas gnojijo sploh le z navadnim hlevskim gnojem. Ali ta navadni gnoj ne vrača zemlji tega, kar se ji je z žetvijo in košnjo vzelo. Zemlja ima sicer sama v sebi še veliko plodilnih snovi, katere nadomeščajo to, česar navadni gnoj ne more dati. Šeasoma pa se vendar, bodi si vsled obdelovanja ali vsled vremenskih sprememb, te snovi le použijejo.

In kaj sledi? Tla oslabijo. Celó naravno. Ako iz mošnje vedno več jemlješ, kakor pa vanjo shranjuješ, bode vedno bolj lehka. Taka je tudi s poljem in travnikom. Pomisli, koliko ti onadva dajeta. Zrnje, ovno, živino, mleko

itd. dobivaš od njiju, ter drago prodajaš; ti pa njima dajaš le ovo malo betvo gnoja. Šeasoma se mora s poljem ali senošetom tako zgoditi, kakor s poprej omenjeno mošnjico.

Kako je temu pomagati? Boljšega gnoja si kupi! Pa še gnoj kupovati? — boš rekel, ko imam že toliko izdavkov; to bi me spravilo na nič. Počakaj, prijatelj! Ako si daš verjeti, ne boš nič na zgubi, nego le na dobičku. Več in boljše krme boš kosil, več in boljšega žita žel.

Kako robo pa bi kupoval? Guano, mavec, pepel, kostno moko itd. Sicer pa vprašaj izvedene može, pa tudi sam poskušaj, za kako vrsto zemlje ena ali druga stvar bolj ugaja. Pazi tudi na to, da se ti od navadnega gnoja nič ne strati. Kar odpade od živali ali od stelje, ne sme nič v zgubo iti. Gnoj ne sme prehitro gnjiti, pa tudi ne prehitro izpuhteti, ali tekočih tvarin se oteči. Vsako reč, ki za drugo ni, porabi za gnoj. Cestno blato, klinčevje itd. pograbi v kupe; imel boš kompost.

Skrbiš pa za izboljšanje gnoja tudi s tem, da živini močnejšo klajo daješ. Najboljša je pa ona, ki ima največ duševine in fosforove kisline n. pr. otrobi, oljne pogače itd. Tako ima n. pr. cent otrobov toliko fosforove kisline v sebi, kolikor je na jednom oralu zemlji odtegne žito ali trava. Stara skušnja uči, da daje močna klaja tudi močen gnoj, ter tudi narobe, da daje močen gnoj tudi močno klajo.

Ako živino z močno klajo krmiš, ti bo za polje manj gnoja treba, pa boš več pridelal. Živina krmo povžije, ter se od nje živi in redi; vendar pa gredó vse tiste snovi, katerih rastlina za svoj živež potrebuje, t. j. dušec in fosfor, v gnoj. Samo pri molznih kravah in pri teletih, ki naglo rastejo, se ena četrtinka, ali ena tretjina onega fosforja ali onega dušca porabi v razvitje živalskega života: druge tri četrtinke, ali drugi dve tretjini pa gredó v gnoj. Da se splača, tako močno krmo kupovati, uči sledeči izgled.

Neko posestvo je merilo 43 oral. Ko ga je novi lastnik prevzel, bile so v hlevu samo 4 krave in troje telet. Ali novi gospodar začne kupovati tako močno klajo. V ednem letu je izdal za to 5805 gld. Kmalu je stalo v hlevih 48 molznih krav. 3780 gld. je dobil za svinje, 6120 gld. za sirovo maslo. Klaja, ki jo je kupoval, je prišla na vsako kravo poprek 42 kr. na den. Izračunil pa je, da mu daje dobička 46 kr. Torej mu daje vsaka krava čistega dobička na den 4 kr. Samo to moram omeniti, da je dobival za funt sirovega masla poprek 68 kr.; ne vem, če ima pri nas toliko ceno.

Dopisi.

Iz Ormoža. (Kmet. podružnica.) Sicer bolj na tihem, pa vendar neprestano prodirajo

pričevanje vseh teh štirih krivo, da je celih 6 bilo v hudem sovraštvu z rajnim itd.

Širovnik v veliki zadregi odgovori: „Jaz ne vem, kaj sem podpisal, meni je srenjski pisar Matevžič prinesel nemški zapisano tožbo, jaz pa sem jo podpisal, pa nisem vedel, kaj notri stoji, ko ne znam nemški!“

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Shranjevanje žita.

(Konec.)

V nekaterih krajih se žito shranjuje celo pod zemljo. Tu leži, se vé, da na hladu in zraku ne pride lahko do njega, toda kako je s tretjo rečjo, s prezračenjem? Zrnje plesni in se navleče mokrote. To torej ne kaže nikam.

Italijani in Španjci imajo za žito shrambe v skalovju ali vsaj v suhih, peščenih tleh, Francozi in Ogrji pa ga déjo v žitnice, ki so zgorej polne, spodej pa prazne. Ali to ni, da se posnema. Vrhu tega pa so drage in težavne. Tako torej nam ne kaže, da shranjujemo žito, ker ga nimamo toliko, da ga lahko gubimo.

Drugi čejo, da se kuri v žitnicah in to enako, da je vselej ena in ista toplota v njih. To je pa že celo drago in poyrh še ni gotovo, da zdržimo tako žito zdravo. Mi zato menimo, da ostanemo pri stari shrambi — pri žitnicah in torej samo to vzboljšamo, kar se da pri njih doseči.

Kakor se žito v redu seje in spravlja, tako ga je treba tudi v redu shraniti. Tako žito ne daje samo več, nego ono daje tudi bolj moko. Naravno, da se za tako dobi tudi več denarja. Glavno pravilo je tedaj, da se žito večkrat pregrne. To se godi z navadno vejavnico. Če pa pri tem gre tudi kaj v izgubo, ter se nekaj žita iztrebi, to ne stori toliko, kajti ostalo je za to toliko boljše, ker je zdravo.

Ako žito s kraja ni prav čisto, za to se mora tem tenje djati v kupe in se večkrat prevetrili. Gospodar torej pregleda od časa do časa žito in brž, ko vidi, da je vlažno in se „kuri“, mora ga razpoložiti po tleh v tenkih vrstah. Če je pa žito suho, lahko ga deneš v kupe, ki so 45 cm. visoki. Vlažno žito sme se pa, če je veliko, samo od 10 do 16 cm. nagrniti. Pri tem pa ga je še vsak dan en- ali celo dvakrat premešati. Ako se hrani pa delj časa, treba ga je še poleti enkrat, po zimi pa dvakrat prevetrili. Po mrazu pa ne kaže žita mešati, da-si je vreme vlažno, tako bi se namreč še mrzlo žito spravilo v toploto, katere mu ni treba.

Na miši, podgane itd. moraš vselej paziti in čem več je mogoče, treba ti je gledati na

to, da ti ne naredé preveč škode. Nekaj pa je bode, kakor že koli skrbiš za žitnico svojo.

Braniti se ti je pa na vsak način tudi zoper te sovražnike in za to rabi zoper take škodljivce tiste pripomočke, ki so pri nas v navadi. Veruj, da so najboljši, na vse, kar se ti drugod svetuje v to, ni ti treba in nisi tudi v stanu jemati ozira.

Kar je pa glavno, prodaj v pravem času svoje žito. „Denar se pomnoži, žitnica pa se izoži“, — tak je star pregovor in mi rečemo, da je v njem veliko resnice.

Dopisi.

Iz Slov. goric. (Izvolitev.) Za veleposestvo Št. Lenartskega okr. zastopa so se izvolili ti-le gg.: Peter Mesarec, župan pri sv. Juriju v Slov. gor., France Bela, veleposestnik v Žicah, Franc Fekonja, v Trankovi, Mat. Polič, veleposestnik pri sv. Lenartu, Miha Milošič, župnik pri sv. Benediktu, Martin Lapuh, župnik pri sv. Barbari, Ivan Klemenčič, veleposestnik v Čagoni, Frid. Kukovec, veleposestnik v Žicah, Karl Murko, veleposestnik v Bišu in Henrik Zarnic mesar pri sv. Lenartu. To so vrli možje in vrli tudi njih volilci. Ako so Slovenci jedini, ni mogoče, da bi ne zmagali. Kakor tu, tako naj bodo jedini volilci tudi v kmečki skupini!

Iz Trnovelske okolice. (Prazna jeza.) Dne 11. oktobra smo v naši Škofljijski občini naše nemškutarje budo udarili in dosedanega župana Okorna vrgli s stola, na katerem je tako rad in široko sedel. Huje pa, kakor njega, zadela je ta volitev Valentina Koželja, po domače Lončarja. Grozo, strah in togoto smo brali na njegovem obrazu, ko je videl konec volitve. Bil je seveda pri volitvi navzoč. Dolej je bil tudi županova desna roka, sedaj pa smo mu jo odbili. Pri volitvi bil je še sicer nek drug nemškutar, pa je že pri tretjem razredu pobral šila in kopita ter jo je kar pobrisal z volišča. Le ravno ta Lončar je sedel, kakor pribit na stolu ter je čakal glasú, pa, hvala Bogu, zavedni Slovenci mu nismo dali nijednega glasú in ravno zaradi tega se je on togotil nad nami, da so mu kar lasje vstajali. Pač bi nas bil morda najrajši pozobal, ali nas je bilo premnogo. Omenim še nadalje, da se je on ob neki priliki napihoval, češ, da ima za 60.000 gld. premoženja, pa ni za odbornika izvoljen. No, ako je temu resnica, da je tako premožen, saj si je to svoto pri Slovencih nakupičil. Kljub temu ga pa mi zaradi njegovih 60 tisočakov čisto lahko pogrešamo pri občini. Na dalje še omenim, da je vse tiste, kateri so mu bili kaj dolžni, terjal ter mu morajo kar nenadoma plačati, drugače bi vse tožil, to pa zato, ker ga niso volili. Vidite, dragi čitatelji,